

## MAY/MIGHT I NJIHOVI SRPSKI EKVIVALENTI – NOVE TENDENCIJE U UPOTREBI<sup>1</sup>

APSTRAKT: S obzirom na rezultate novijih lingvističkih proučavanja, evidentno je da modalni glagoli u engleskom jeziku prolaze kroz promene koje se tiču njihove učestalosti, ali i značenjskih polja koja pojedinačno obuhvataju. Stoga je načinjen pokušaj da se modalni glagoli *may/might* prouče u epistemičkom i deontičkom značenju, te da se ustanove njihovi ekvivalenti u srpskom jeziku i eventualne nove tendencije u upotrebi. Sprovedena je kontrastivna analiza korpusa od 113 rečenica na engleskom jeziku i njihovih prevoda na srpski. Osim što se ustanovljava frekvencija upotrebe i vrsta modalnog značenja koja se iskazuje modalima *may* i *might*, analizira se i struktura u kojoj su upotrebljeni tj. broj negiranih modala, te broj modala upotrebljenih u kombinaciji sa perfekatskim, odnosno progresivnim infinitivom. Na kraju se pažnja obraća na način prevodenja ovih modalnih glagola. Izdvajaju se atipični primeri i komentariše opravdanost takvog izbora prevodnih sredstava. Osim kvalitativnog proučavanja modala *may/might* u datim kontekstima i njihovih leksičko-gramatičkih ekvivalenata u srpskom jeziku, sprovedena je i kvantitativna analiza korpusa. Dobijeni podaci su sumirani i tabelarno prikazani.

*Ključne reči:* engleski, *may*, *might*, modali, srpski

### 1. UVOD

Modalni glagoli imaju višestruka značenja te su u čestoj upotrebi u engleskom jeziku. Međutim, pošto je jezik organizam koji podleže uticajima vremena i ljudi koji se njime služe, u njemu se mogu očekivati izvesne promene. Čini se da te promene nisu zaobišle ni modalne glagole, kako kada se radi o njihovoj učestalosti tako i o značenjskim poljima koja pojedinačno obuhvataju. Izučavanja priznatih stručnjaka na obimnim korpusima pružaju dokaze o takvim pomeranjima, te nastaje vrlo interesantna tema za angliste koji počinju da sinhrono upoređuju primere iz engleskog i srpskog ili nekog drugog jezika. Cilj je ustanoviti kakve su promene nastupile kod modalnih glagola, te konsekvence u prevodima na druge jezike.

---

<sup>1</sup> Ovaj rad je proistekao iz masterskog rada pripremljenog pod mentorstvom prof. dr Predraga Novakova *Can/could, may/might i njihovi srpski ekvivalenti – nove tendencije u upotrebi*.

Džefri Lič (Leech) među prvima je ukazao na promene u frekventnosti modalnih glagola u engleskom jeziku. Kao dokaz za to navodi pojavu značajnog opadanja učestalosti upotrebe modala, koju je evidentirao u svom temeljnom istraživanju baziranom na pisanim izvorima (Leech 2003: 224). Ipak, treba imati u vidu i da je mnogo dublje analizirao britansku varijantu, čime su prenebregnuti brojni varijeteti. U svakom slučaju, zaključio je da je došlo do smanjenja upotrebe modalnog glagola *may*. Naime, izražavanje verovatnoće i dozvole, gde *may* može biti zamenjen modalom *can*, značajno opada, dok iskazivanje dozvole opada u govoru, ali opstaje u pisanju u izrazima poput *If I may* i *May I say* (Leech 2003: 232–234).

Autor još jednog sličnog istraživanja, ali na korpusu tekstova američkog varijeteta, jeste Nil Milar (Millar), koji je proučavao pisanje američkog magazina *Tajm (Time)* u periodu od 1923. do 2006. godine. Međutim, njegovi su rezultati drugačiji u odnosu na Ličeve. Naime, on je zabeležio povećanje upotrebe modala *may* za skoro 60 %, a *might* za preko 15% (Millar 2009: 199).

Zato je ovim radom načinjen pokušaj sagledavanja modala *may/might* na korpusu od 113 rečenica iz romana *Shalimar the Clown* Salmana Ruždija (Salman Rushdie) beležanjem njihove učestalosti, značenja koja obuhvataju i prevodnih sredstava korišćenih u procesu prevodjenja na srpski jezik.

## 1.1. Korpus

Sinhroni korpus primera potiče iz romana *Shalimar the Clown*, čiji je autor Salman Ruždi, i njegovog prevoda na srpski jezik, koji je uradila Vera Dragović. Renome autora i momenti iz njegove biografije, kao i aktuelna tema složenih međunarodnih odnosa, bili su presudni da se istraživanje izvrši baš na tom tekstu. Naime, Ruždi je živio i radio u nekoliko zemalja, u Indiji, Engleskoj, Pakistanu, SAD, te se može zaključiti da je njegov engleski pretrpeo dosta različitih uticaja i da verovatno predstavlja izvesnu mešavinu, dovoljno izbalansiranu da se ne može govoriti niti pretežno o britanskom niti o američkom varijetetu. Osim toga, u knjizi ima dosta dijaloga koji oslikavaju govorni jezik, ali je i puno monologa i opisa pomoću kojih se može posmatrati pisano izražavanje.

Brojevi u zagradi iza prikazanih primera označavaju stranicu na kojoj se rečenica nalazi u originalu na engleskom jeziku i u njegovom prevodu na srpski. Korišćeni original ima 131 stranicu u PDF formatu, a prevod 436 strana klasične knjige. Modal koji se komentariše je uvek podvučen u primeru, kao i prevod koji se na njega odnosi.

S obzirom na to da je ovaj članak proistekao iz masterskog rada koji je pored *may/might* proučavao i modalni par *can/could*, te obrađivao ukupno 654 primera, interesantno je radi poređenja i sagledavanja šire slike prikazati brojčanu zastupljenost sva četiri glagola.

Tabela 1: Brojčani podaci o modalnim glagolima u korpusu

Redni broj	Modal	Broj primera
1.	CAN	166
2.	COULD	375
3.	MAY	29
4.	MIGHT	84

## 2. MODALNOST

Lingvisti i logičari koriste različite termine i načine za određivanje vrsta, odnosno tipova modalnosti. Pojam modalnosti se nekad koristi u širem smislu, kako bi se ukazalo na svaku „modifikaciju stanja stvari od strane govornika, uključujući čak i dimenzije poput glagolskog vremena i aspekta” (Nuyts 2005: 1). Sa druge strane, modalnost se može odrediti kao gramatikalizacija stavova ili mišljenja govornika (Bybee et al. 1994: 176). Kod Givona (Givón 1984 u Nuyts 2005: 1) to se naziva TAM kategorijom (tense-aspect-modality), dok se u terminologiji koja se bavi semantičkim određenjem objašnjava kao „kvalifikacija stanja stvari” (Nuyts 2005:1). Nuyts (2005: 1) predlaže da se modalnost posmatra kao jedna superkategorija koja ima labaviju strukturu, te pripada izvesnom višem nivou apstrakcije nego što je to slučaj sa glagolskim vremenom i aspektom. S obzirom na obilje različitih definicija, nije čudno što se čak pojavila i procena da je sažeta kategorizacija pojmovnog domena modalnosti nemoguća (Bybee et al. 1994: 176).

Predmet razmatranja ovog rada jesu dve vrste modalnosti: epistemička i deontička. Palmer (1989: 97–98) opisuje epistemičku kao procenu govornika koliko je istinita propozicija koju iznosi. Dakle, epistemički izrazi iskazuju verovatnoću. Sa druge strane, deontički iskazi su zapravo performativni jer modal zaista čini neku radnju, odnosno daje dozvolu, nameće obavezu ili na neki način upravlja ponašanjem onoga kojem se obraća. Jednostavnije rečeno, deontički se izrazi odnose na dozvole, naredbe ili uputstva. Stoga je deontička modalnost povezana sa budućnošću, tj. sadržaj propozicije može biti realizovan jedino nakon izricanja dozvole i zabrane, nikako za vreme ili pre.

### 2.1. Ranije uporedne studije

Što se tiče uporednih studija engleskih i srpskih modala, primećuju se različiti pristupi predmetu proučavanja: I. Trbojević-Milošević (2004), na primer, navodi brojne primere epistemičkih sredstava zastupljenih u oba jezika. Sa druge strane, Prtljaga (2008) akcenat stavlja na epistemičku i dinamičku upotrebu, bez posebnog

osvrta na deontičku, dok Dušanka Zvekić-Dušanović (2011) pre svega nudi opširni prikaz različitog pristupa kategoriji modalnosti u jezicima, te različite klasifikacije modalnih značenja. Ipak, ovaj rad se pre svega nadovezuje na istraživanja modalnih glagola kojima se bavi P. Novakov u nekoliko svojih radova (Novakov 2012, Novakov 2012a, Novakov 2012b). On pre svega beleži dinamička, epistemička i deontička značenja modala u engleskom jeziku, te obrađuje njihovo prevođenje na srpski jezik. Zaključuje, između ostalog, da se modalni par *can/could* otprilike šest puta češće pojavljuje od para *may/might*, što je vrlo slično ovde dobijenim podacima. Neznatna upotreba u deontičkom smislu takođe je podudarna sa rezultatima do kojih se došlo u ovom radu. Nasuprot tome, Novakov navodi da se *may/might* pretežno koristi u konverzacijskim frazama, što nikako nije slučaj sa primerima iz korpusa sačinjenog na tekstu Ruždijevog *Klovna Šalimara*. Međutim, prevodni ekvivalenti se u oba romana u velikoj meri poklapaju i svode kako na srpske modalne glagole tako i na modalne izraze, te potencijal (Novakov 2012a: 165).

### 3. ANALIZA PRIMERA IZ KORPUSA

Modali *may* i *might* su u datom korpusu upotrebljeni u ukupno 113 primera, a brožčani podaci o modalnim značenjima koja su iskazali (Tabela 2), o strukturama u kojima su korišćeni (Tabela 3), kao i o načinima prevođenja na srpski jezik (Tabela 4), tabelarno su prikazani u zaključku.

#### 3.1. Modalni glagol *may*

U proučavanom korpusu modal *may* se javlja 29 puta, od čega čak 28 u epistemičkom značenju. Dakle, roman *Shalimar the Clown* sadrži primere upotrebe modala *may* koji skoro bez izuzetka govore o mogućnosti izvršenja propozicije u zavisnosti od situacionih faktora.

1) a) “When your hearts are open to me, at that time I may return.” (43)

b) „Kad budete otvorili vaša srca za mene, tada moгу da se vratim.” (162)

Iako se može dvojiti da li *may* u (1) iskazuje dozvolu, kontekst pokazuje da je reč o uslovima koji moraju biti ispunjeni da bi se izvesni Bulbul Fak vratio u jednu zajednicu koja, po njegovom mišljenju, trenutno nije spremna za njega. Dakle, jeste procena okolnosti, epistemička mogućnost, mada bi u konkretnom slučaju prevod mogao biti i „tada ću se možda vratiti” pošto se jasno aludira na budućnost. Sa druge strane, kašmirski pobunjenici u planinama procenjuju svoj položaj na sledeći način:

2) a) “We may die at any minute, from the cold, from a bullet.” (86)

b) „Možemo umreti svakog trena, od hladnoće, od metka.” (327)

Sa negacijom se *may* javlja u dva slučaja, pri čemu su oba puta u pitanju pretpostavke, što je opet, na neki način, evaluacija datih okolnosti, na primer:

- 3) a) "... he may have been a refugee from the Mongols or he may not." (41)  
 b) „[...] možda je izbegao od Mongolaca a možda i nije." (151)

U datom romanu *may* se nikako ne javlja u kombinaciji sa progresivnim infinitivom. Sa perfekatskim infinitivom pak upotrebljen je tri puta, pri čemu su uvek iskazane pretpostavke, odnosno procene šta je verovatno i šta bi moglo biti. Primer za to je opis izvesnog propovednika koji se iznenada pojavio u Širmalu, a o čijem se poreklu ništa ne zna, već ljudi o tome samo nagađaju (4), (5):

- 4) a) "He may have come from Tamkastan..." (41)  
 b) „Možda je došao iz Tamkastana [...]" (151)  
 5) a) "... he may have been a refugee from the Mongols..." (41)  
 b) „[...] možda je izbegao od Mongolaca [...]" (151)

Svi ostali primeri sadrže *may* sa prostim infinitivom.

Što se tiče prevođenja ovog modala na srpski jezik, moglo bi se izdvojiti pet varijanti. Pre svega, upotrebljava se adverbijalni izraz „možda”, i to devet puta, kao u (4) ili (5). Takođe se prevodi konstrukcijom *moći da* + *glagol*, i to sedam puta u ovom korpusu, poput:

- 6) a) "...he may run ma'am but he can't hide..." (111)  
 b) „[...] on može da beži, gospođice, ali ne može da se sakrije [...]" (427)

Nadalje, četiri puta se nailazi na nulti ekvivalent u prevođenju glagola *may*. Recimo, opisuje se situacija kada otac podučava svog sina, klovna Šalimara, kako da posmatra kanap po kojem treba da hoda (7):

- 7) a) "...knowing that it will bear your weight and take you wherever you may want to go..." (23)  
 b) „[...] znajući da će on izdržati tvoju težinu i odneti te kud god poželiš [...]" (76)

Ipak, u prevodu je najviše korišćen glagol „moći” u kombinaciji sa infinitivom (8):

- 8) a) "...she may have all the money in the world but it won't buy back what she lost..." (111)  
 b) „[...] može imati sve bogatstvo ovog sveta, ali joj to neće vratiti ono što je izgubila [...]" (427)

Modal *may* se prevodi i srpskim budućim vremenom, kao na primer kada bezobzirni špijun Gopinat ucenjuje mladu Bunji da se uda za njega, iako je svestan da ga ona prezire:

- 9) a) "...but later, when we are married, you may be pleased to have at your side a man of real mettle, not a lecherous boy." (38)  
 b) „[...] ali kasnije, kad se venčamo, biće ti drago što uz sebe imaš čoveka dobre naravi, a ne razvratnog momka." (140)

Jasno je da se propozicija (9) odnosi na vreme kada se jednog dana budu venčali, pa je i prevod odgovarajući. Isto tako, kada nevernik bude poražen (budućnost),

mogu doći na red i druge stvari osim rata, kako kaže gvozdeni mula Bulbul Fak, koji smatra da je ljubav od drugorazrednog značaja (10):

10) a) “When the infidel has been crushed there may be time for love...” (86)

b) „Kad se nevernik zgazi, možda će biti vremena za ljubav [...]” (330)

Na kraju analize upotrebe modala *may* ostalo je da se navede jedan jedini primer u kojem je on ispoljio deontičko značenje, i to u izražavanju dozvole, tj. blage preporuke (11).

11) a) ““You’ll have to do it eventually,” the sarpanch had said in a clipped voice stripped of all emotion, “so you may as well start up right now in that godforsaken part of the world in front of our brutalized countryfolk and those Indian soldiers for whom I can’t find the words without using language I do not care to employ in front of my children.” (82)

b) „„Na kraju ćeš morati to da uradiš”, rekao je sarpanč oštrim tonom lišenim svake emocije, „tako da možeš da počneš sada u tom zabačenom delu sveta ispred našeg izmučenog seljačkog naroda i tih indijskih vojnika za koje ne mogu da nađem reči a da ne koristim jezik koji ne bih hteo da upotrebim pred svojom decom.”” (310)

Očigledno je da sarpanč<sup>2</sup> daje uputstvo i neku vrstu dozvole, što je u skladu sa deontičkim značenjem, ali je interesantno da nema tipičnih diskursnih izraza kakve bi možda bilo logično očekivati u romanu koji se pretežno bavi prilikama u zajednicama koje su hijerarhijski strogo ustanovljene. Možda razlog za to leži u pripovedačkom načinu koji je Ruždi odabrao, te zbog sveznajućeg pripovedača nema mesta većem broju dijaloga gde bi se eventualno pojavile klasične molbe, dozvole i slično. Pošto se značenje dozvole (*permission*) u gramatikama navodi kao primarno za modal *may*, a u ovom korpusu se beleži samo jedan takav primer, ne samo da pomenu-ta karakteristika postaje upitna nego se nameće i pitanje šta zamenjuje ovaj modal u takvom kontekstu.

### 3.2. Modalni glagol *might*

*Might* se daleko više upotrebljava u romanu *Shalimar the Clown* nego *may*. Jedan od razloga za to sigurno jeste piščevo pripovedanje o događajima koji su se već odigrali, tako da je dosta zastupljeno prošlo vreme.

Skoro svi primeri upotrebe *might* u proučavanom korpusu oslikavaju epistemička značenja. Ipak, uvek je u pitanju manji stepen verovatnoće nego kada bi u istim rečenicama *might* bilo zamenjeno sa *may*. U primeru (12), jedna od glavnih junakinja, Indija, možda će postaviti navedeno pitanje izvesnom muškarcu, ali je iz konteksta jasno da to nije stil njenog ophođenja sa ljudima, tako da su šanse za ispu-

<sup>2</sup> Poglavar sela ili seoskog veća u nekim azijskim državama (*Oxford Advanced Learner’s Dictionary*: 1346)

njenje ove namere male. Isto tako, u (13) Indija razmišlja o sebi i svojim roditeljima, pri čemu smatra da je ona očeva slika i prilika, dok ostavlja malu verovatnoću da je, eto, možda od majke nasledila boju kože i očiju.

12) a) “Another time she might ask him if those were blue contacts...” (9)

b) „Drugi put će ga možda pitati da li su to plava kontaktna sočiva [...]” (21)

13) a) “Her coloring and her green eyes might be her mother’s...” (10)

b) „Njena boja kože i njene zelene oči su možda na majku [...]” (26)

Primer (14) razlikuje se od prethodnih po tome što *might* ne izražava sumnju ili nevericu u ispunjenje propozicije, nego nedoumicu, odnosno neku vrstu pretpostavke.

14) a) “There were times when he wondered what the long-term effect of so much remembering might be...” (35)

b) „Bilo je dana kada se pitao kakve bi mogle biti dugoročne posledice tolikog pamćenja [...]” (126)

Glagol *might* je sa negacijom upotrebljen u pet slučajeva, kao npr.:

15) a) “There were times ... when the laws of theater might not precisely apply to real life.” (34)

b) „Postoji vreme [...] kad se zakoni pozorišta ne mogu precizno primeniti u životu.” (122)

16) a) “Bombur Yambarzal was similarly worried that the Kashmiri love of gourmandizing might not be transmitted to the next generation.” (41)

b) „Isto tako je i Bombur Jambarzal bio zabrinut da se ljubav Kašmiraca prema gurmanlucima neće preneti na sledeću generaciju.” (154)

U prvonavedenom primeru negacije modala *might* (15) možda bi bio podobniji prevod uz dodavanje adverbijala *možda*, kako bi se istakla nijansa sumnje zbog koje je, verovatno, pisac i odabrao da upotrebi baš *might*, a ne *can*. Ista primedba bi se mogla odnositi i na potonji primer (16), jer postojeći prevod sugeriše da je u originalu modal *would*, a uz adverbijal *možda* ne bi bilo dileme.

Glagol *Might* je 14 puta upotrebljen u kombinaciji sa perfekatskim infinitivom. Tada pretežno iskazuje nemogućnost ispunjenja prošle radnje. Recimo, indijski pukovnik Kačvah, glavnokomandujući jedne vojne baze u Kašmiru, na prvi pogled se zaljubio u meštanku, prelepu Bunji, koja je prema njemu osećala samo odvratnost. Da su njena osećanja bila drugačija, Kačvah bi konačno, po prvi put u životu, mogao biti srećan čovek, ali se to nije dogodilo:

17) a) “Then he saw Boonyi Kaul and things changed – or might have changed, had she not turned him down, flatly, and with scorn.” (35)

b) „A onda je ugledao Bunji Kaul i stvari su se promenile – ili su mogle da se promene, da ga ona nije odbila, glatko, i sa prezirom.” (125)

Postoji i druga varijanta značenja ove konstrukcije, a to je verovatnoća, odnosno procena koliko je propozicija verovatna ili moguća. Na primer, kada policija uhapsi Indijinog suseda, Filipinca Kadafi Andanga, to je navodi da se pita nije li ona sama razlog njegove predaje (18).

18) a) “She guessed then that Mr. Khadaffy Andang might have surrendered in part on her account...” (107)

b) „Tada je pomislila da se gospodin Kadafi možda predao delimično i zbog nje [...]” (409)

Što se tiče prevođenja na srpski jezik, ne može se govoriti o naročito širokom spektru ekvivalenata. Modalni glagol *might* se pretežno prevodi adverbijalom „možda”, a s obzirom na to da većina primera govori o proceni situacije, odnosno o tome da li nešto jeste ili nije, takav prevod je potpuno adekvatan i zaista prenosi piščeve reči iz originala na engleskom jeziku.

Drugi način prevođenja podrazumeva glagol „moći” iza kojeg sledi bezlična klauza. Takav je slučaj u primeru (19), u kojem se opet procenjuje mogućnost jer se govori o Maksu Ofulsu, koji je kao član Pokreta otpora u II svetskom ratu sakrio sve materijale za falsifikovanje u svoju kuću, ali je bio svestan da nijedno mesto nije sigurno od nacista.

19) a) “...but a thorough search might easily uncover some damning cache...” (52)

b) „[...] ali bi se detaljnim pretresom lako mogla otkriti neka kompromitujuća mesta [...]” (194)

Sličan prevod je onaj s glagolom „moći” i ličnom klauzom sa subordinatom „da” kao njegovom dopunom:

20) a) “...in which the glassy fragility of his own pathetic, odorous life might be shattered at any moment by this bayonet...” (45)

b) „[...] u kojoj je staklasta krhkost njegovog sopstvenog patetičnog, smrdljivog života mogla da se razbije svakog trena ovim bajonetom [...]” (168)

Naime, pukovnik Kačvah se teško nosio sa posledicama ratovanja i pravi nemir u njemu se probudio zapravo nakon sklapanja mira i suočavanja sa uzaludnošću rata i krhkosti života (20). U sledećem primeru (21) upotrebljen je isti prevod modala *might*, s tim što bi adekvatnije rešenje moglo biti „Indija je nagovestila da bi mogla prihvatiti” s obzirom na to da rečenica govori o potencijalnom sklapanju mira između Indije i Pakistana:

21) a) “...India had suggested it might agree to accept guarantees of more adequate controls by the U.N.” (64)

b) „[...] Indija je predložila da ona može da pristane da prihvati garancije adekvatnijih kontrolora od strane UN.” (240)

Prevod nultim ekvivalentom ne mora biti jedini pravi izbor ako se pažljivije sagledaju konkretni slučajevi. Recimo, u primeru (22) i nema razloga za izostavljanje modala *might* u prevodu, mada se može i izostaviti, jer se govori o supružnicima koji su ostarili zajedno, praktično se pretvorili u jedno biće, bez potrebe da jedno drugo pitaju o ma čemu jer se prečutno razumeju.

22) a) “...or what their opinion might be on any subject of concern. (49)

b) „[...] ili kakvo je njihovo mišljenje o bilo kom bitnom pitanju.” (181)



Sa druge strane, nulti ekvivalent je verovatno najadekvatnije prevodilačko sredstvo u rečenici koja opisuje klovna Šalimara, koji je postao vešt, nemilosrdan ubica (23):

23) a) "And all of a sudden he was forty years old, battle hardened, and no longer needed to ask himself what murder might be like." (90)

b) „Iznenada je imao četrdeset godina, otvrdnuo od borbe, i nije bilo potrebno da se pita kako izgleda ubistvo.” (345)

U nekoliko navrata je prevod za nijansu odudarao od najčešćih rešenja, u smislu da su korišćene odgovarajuće srpske fraze kao značenjski ekvivalenti, na primer:

24) a) "...he looked younger and steelier, a man to be reckoned with, a man it might be advisable not to cross." (38)

b) „[...] izgledao je mlađi i čvršći, čovek koji može biti opasan, čovek koga je bolje ne ljutiti.” (140)

Dakle, u primeru (24) upotrebljena je fraza „čovek koga je bolje ne ljutiti”, s tim što ni dodatak adverbijala *možda* ne bi naškodilo, naprotiv. I u drugim slučajevima nametnuo se u prevodu neki izraz iz srpskog jezika kao najbolje sredstvo za prenošenje piščeve ideje. Tako i u sledećoj rečenici (25): „ne bi li je našao” funkcioniše u potpunosti u skladu sa originalom:

25) a) "The true soldier wanted a noble war, sought out such nobility as might be available." (95)

b) „Pravi vojnik želi plemeniti rat, traga za takvom plemenitošću ne bi li je našao.” (363)

Ponekad je, ipak, prevod potencijalom najbolji izbor:

26) a) "...murmured to the Indian Foreign Ministry delegation about the various ways in which it might be possible to structure a deal for the high-speed jets." (61)

b) „[...] pričao je tiho delegaciji indijskog ministra inostranih poslova o različitim načinima kako bi bilo moguće napraviti dogovor za mlaznjake velike brzine.” (230)

U dva slučaja modal *might* je preveden budućim vremenom, kao na primer (16), što je pojava primećena i kod prethodno obrađenog *may*.

Svega dva puta je modalni glagol *might* upotrebljen u deontičkom značenju, što je dosta neočekivano i svakako je pokazatelj tendencije da tu ulogu preuzimaju drugi glagoli, a pre svega *can/could*:

27) a) "On an impulse he had telephoned an acquaintance... to ask if he might appear on the program as soon as possible." (14)

b) „Bez mnogo razmišljanja, telefonirao je jednom poznaniku [...] da ga pita da li može da se pojavi u njegovom programu što pre.” (41)

Iako je u gorenavedenom primeru (27) u pitanju indirektni govor, te slaganje vremena, jasno je da je tražena dozvola.

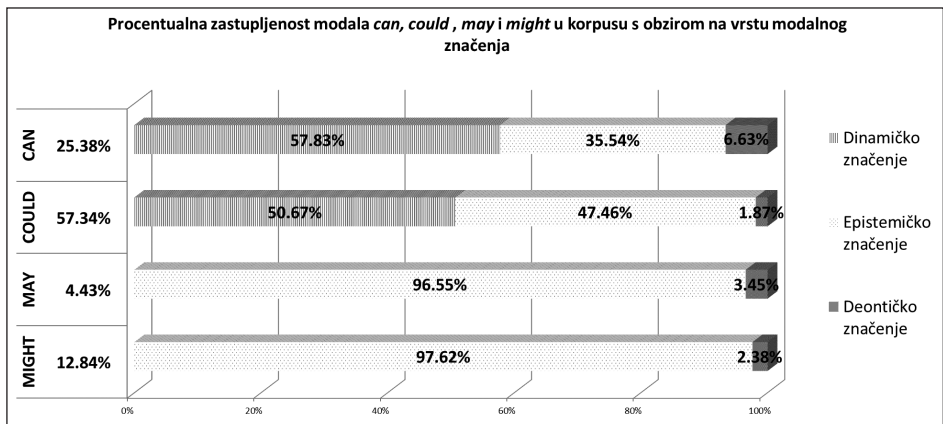
Iz primera praćenih komentarima vidi se da je modalni glagol *might* gotovo u potpunosti zastupljen u značenjima epistemičke mogućnosti, jer postoje svega dva

primera deontičke upotrebe. Od ukupno 84 primera, svega je pet negacija, što znači da se ne radi o čestoj konstrukciji. Međutim, neobično je što nema zabeleženih kombinacija sa progresivnim infinitivom s obzirom na to da Palmer tvrdi da se progresivni oblici sa *may/might* koriste više od prostih i u slučaju da se propozicija odnosi na buduće vreme i na sadašnje vreme, te bez obzira na to da li je radnja trajna ili ne (Palmer 1989: 107). Što se tiče prevođenja, neki drugi prevodilac bi verovatno u još većoj meri koristio adverbijal *možda* u prevodu modala *might* nego što je to ovde slučaj, mada je i ovako to bilo najčešće rešenje.

#### 4. ZAKLJUČAK

Tema ovog rada je odabrana zbog pojačanog interesovanja za modalne glagole u engleskom jeziku, koje je usledilo nakon objavljivanja studija čiji podaci ukazuju na njihovu dijahroniju. Polemiše se o promeni njihove frekventnosti, ali i upotrebe u smislu značenja koja iskazuju. Kako je ovaj članak nastao iz masterskog rada koji je obrađivao zastupljenost, modalno značenje i prevodna sredstva modala *can*, *could*, *may* i *might*, interesantno je prikazati dobijene podatke sumirane na jednom grafikonu (Grafikon 1). Tu se vidi da je par *can/could* daleko zastupljeniji u posmatranom korpusu, koji je, inače, obuhvatio 654 rečenice. Očigledno je da se, ukupno gledano, sva četiri najviše upotrebljavaju u izražavanju epistemičke mogućnosti. Modali *can* i *could* su pak u više od polovine primera oslikali dinamičke sposobnosti. Evidentno je i da je upotreba sva četiri posmatrana modala vrlo skromna u deontičkim izrazima, tj. u najboljem slučaju ne prelazi ni 7% (*can*), a kod glagola *might* u pitanju je čak manje od 2%.

Grafikon 1: Procentualna zastupljenost modala *can*, *could*, *may* i *might* u korpusu s obzirom na vrstu modalnog značenja



Rezultati kontrastivne analize modalnih glagola *may/might*, rađene na korpusu sačinjenom od 113 primera prikupljenih iz romana *Shalimar the Clown* Salmana Ruždija, sumirani su u tabelama 2–4.

Tabela 2: Brojčani podaci o **značenjima** modala *may* i *might* u korpusu

ZNAČENJA	MAY		MIGHT	
	BROJ PRIMERA	PROCENAT	BROJ PRIMERA	PROCENAT
Epistemičko	28	96,55%	82	97,62%
Deontičko	1	3,45%	2	2,38%
Ukupno	29	100%	84	100%

Tabela 3: Brojčani podaci o **strukturama** u kojima se modali *may* i *might* javljaju

STRUKTURA	MAY		MIGHT	
	BROJ PRIMERA	PROCENAT	BROJ PRIMERA	PROCENAT
<i>modal</i> + perfekatski infinitiv	3	10,24%	14	16,67%
<i>modal</i> + progresivni infinitiv	0	0%	1	1,19%
<i>modal</i> + negacija	2	6,9%	5	5,95%

Tabela 4: **Prevodni ekvivalenti** modala *may* i *might*

PREVOD	Broj primera – MAY	Broj primera – MIGHT
možda	9	28
moći + infinitiv	8	24
da + prezent	7	20
nulti ekvivalent	4	8
drugi načini	1	4

Modal *may* je ispoljio nisku frekventnost: beleži se u svega 29 rečenica u celom romanu. U pitanju su skoro bez izuzetka epistemička značenja. Samo jedna rečenica sadrži *may* u deontičkoj upotrebi, i to kao davanje uputstva. Ovaj modal je tri puta kombinovan sa perfekatskim infinitivom, pri čemu je svaki put iskazana pretpostavka. Kombinacija sa progresivnim infinitivom je u potpunosti izostala. Što se tiče prevođenja na srpski jezik, *možda* je najzastupljeniji ekvivalent, mada je odmah za njim tu i glagol *moći* u kombinaciji sa bezličnom infinitivnom klauzom, kao i *moći* uz dopunu ličnom klauzom uz subordinatorku *da*.

Sa druge strane, glagol *might* je češće korišćen u datom romanu od *may*, što je najverovatnije rezultat pripovedačke tehnike Salmana Ruždija, koji najviše preporučava razgovore i prošle događaje sa pozicije sveznajućeg pripovedača. Međutim, deontička značenja su zastupljena u svega dve rečenice, dok svi ostali primeri oslikavaju epistemičku mogućnost, s tim što se može reći da oslikavaju manji stepen verovatnoće nego što je to slučaj sa *may*. U kombinaciji sa perfekatskim infinitivom ovaj je glagol upotrebljen 14 puta, što je za 6% više od njegovog parnjaka *may*. U prevodu pak prevladava adverbijal *možda*, a čak i onde gde ga nema, u velikom broju slučajeva se čini da bi ipak dobro došao.

Modalni glagol *might* je skoro tri puta češće zastupljen od *may*. Oba u preko 96% iskazuju epistemičku mogućnost, dok u proseku manje od 3% odlazi na deontička značenja. Kombinacija sa progresivnim infinitivom u ovom korpusu se pokazala neproaktivnom s obzirom na to da se svodi na ukupno jedan primer sa glagolom *may*. Kod *may/might* se u prevodu poseglo za adverbijalom *možda* u otprilike trećini primera, što je najčešći način prevođenja, a odmah zatim sledi kombinacija srpskog modala „moći” sa infinitivom, odnosno uz dopunu ličnom klauzom sa subordinatom „da”. Zabeleženo je i prevođenje nultim ekvivalentom, dok je prevod srpskim futurom adekvatan kada se imaju u vidu neke buduće situacije čak i bez priloških odredbi koje se odnose na budućnost ako se to može naslutiti iz konteksta.

#### LITERATURA

- Bybee, J. et al. 1994. *The Evolution of Grammar: Tense, Aspect, and Modality in the Languages of the World*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Givón, T. 1984. *Syntax: A Functional-Typological Introduction, vol. 1*. Amsterdam: John Benjamins.
- Leech, G. 2003. Modals on the move: The English Modal Auxillaries 1961–1992. In Facchinetti, R., Palmer, F. R. and Krug, M. G. (eds.). *Modality in Contemporary English*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter: 223–240.
- Millar, N. 2009. Modal verbs in TIME, Frequency changes 1923–2006. *International Journal of Corpus Linguistics* 14: 2: 191–220.
- Novakov, P. 2012. Engleski modal *can* – promene i tendencije. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu* XXXVII–2: 187–200.
- Novakov, P. 2012a. Upotreba modala u savremenom engleskom jeziku i njihovi srpski ekvivalenti. *Jezici i kulture u vremenu i prostoru I*, tematski zbornik, (ur. Snežana Gudurić), Filozofski fakultet, Novi Sad, 157–166.
- Novakov, P. 2012b. Engleski modal *could* – distribucija i srpski ekvivalenti. *Jezici i kulture u vremenu i prostoru*. (u štampi)
- Nuyts, J. 2005. Modality: Overview and linguistic issues. In W. Frawley (ed.), *The Expression of Modality*. Berlin: Mouton de Gruyter: 1–26.
- Palmer, F. R. 1989. *The English Verb*. London: Longman.

- Prtljaga, J. 2008. *Kontrastivna analiza modalnih glagola can i will*. Vršac: Triton.
- Trbojević-Milošević, I. 2004. *Modalnost, sud, iskaz*. Beograd: Filološki fakultet.
- Wehmeier, S. (ed.) 2007. *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. 7<sup>th</sup> ed. Oxford: Oxford University Press.
- Zvekić-Dušanović, D. 2011. *Modalnost, motivaciona modalnost u srpskom i mađarskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet.

## IZVORI ZA KORPUS

- Rushdie, S. 2005. *Shalimar the Clown*. New York: Random House.
- Ruždi, S. 2007. *Klovn Šalimar*. Beograd: Narodna knjiga – Alfa.

Snežana Bajat

MAY/MIGHT AND THEIR SERBIAN EQUIVALENTS  
– NEW TENDENCIES IN THEIR USE

Summary

Considering the results of recent linguistic research, it is obvious that English modal verbs are going through some changes related to their frequency, and also to specific meanings they denote individually. Therefore, the paper presents an attempt to study modal verbs *may/might* used epistemically and deontically, to establish their Serbian equivalents and possible new tendencies in their use. The contrastive analysis is carried out on the corpus consisting of 113 sentences in English and their translations into Serbian. Not only the frequency of use and the type of modality expressed by the modal verbs *may/might* are established, but also the structure they are used in is analysed, i.e. the number of negated modals and the number of constructions made of these modals with the perfect or progressive infinitive. At the end, the translation of modals is considered. Both typical and atypical examples are included and the choice of means of translation is commented on, with the role of context taken into account. Apart from a qualitative study referring to the modal verbs *may/might* in given contexts and their lexical – grammatical equivalents in Serbian, the paper also presents a qualitative analysis of the corpus. *Might* is almost 3 times more frequent than *may* and they both denote epistemic possibility in over 96% of sentences. As for their translation into Serbian, the pair *may/might* is most often translated with the adverbial “možda”.

*Key words:* English, *may*, *might*, modals, Serbian